

ESTONIA INTERVJU

Håkan Bergmark

Transcript / Bergmark, tape # 1

HG Kan du berätta vem du är?

HB Jag heter Håkan Bergmark och är svensk medborgare, född 1959 i Sverige. Jag genomgick 1978-1979 vad som började som allmän värnplikt för att bli officer i svenska marinen som dykare. Genomgick den utbildningen och gick vidare och gick ut Sjökrigs skolan på frivillig basis. Man hade valet efter första ett och halvt åren att gå vidare och det stämde dåligt med att jag skulle läsa på Universitetet och gå vidare med marinen. Jag läste ut Sjökrigsskolan och blev sedermera då placerad i svenska reserven som fänrik.

HG Hur lång militärutbildning var det då?

HG Den är cirka 20 månader ungefär totalt, bara grundbildningen på femton månader som gick där och dykledare då, man - I svenska marinen man utbildar röjdyk, vilket motsvarar UDT i amerikanska marinen, Underwater Demolition Team, alltså bärgningsdykare, kan man säga. Minor och sprängande. Två kategorier, man utbildar ungefär ett trettiotal meniga varje år, på den tiden gjorde man det och man vill ha ungefär 7-10 officerare som utbildas.

HG Är det för reserven då?

HB Ja, och inte minst för att få en längre och mera ingående utbildning för att kunna krigsplaceras som fartygschef på ett mindre minsvepningsfartyg. Det är officersutbildningens mål och att på de här mindre minsveparna har man då ett tiotal dykare. Fartygschefen skall själv kunna dyka för att kunna förstå problematiken i det här.

HG Så du var då färdig 1980 med det här?

HB Jag blev färdig i december 1979.

HG I december 1979, ja, och då var du fänrik?

HB Då blev jag fänrik, ja och gick ut som, vi utbildades teoretiskt tillsammans med dom som är minstyrmän. Vi var, jag tror jag har något dokument på det också, 14 stycken som gick ut det året, varav jag var den enda dykaren som gick ut kursen det året.

HG Var var den här utbildningen?

HB Den var förlagd runt om hela Sverige. Huvuddelen av dykutbildningen ligger på västkusten, för att kunna öva under...

HG Var där är det?

HB Skredsvik.

HG Skredsvik?

HB Ja, Gullmarsfjorden, mycket hemlig bas egentligen, därför att det är en av Sveriges största minförråd, men allmänt känd i alla fall.

HG Och sedan när du blev reservist så att säga, så 1979, vad gjorde du sedan?

HB Sedan så stack jag ut och reste lite grann. Sedan fortsatte jag min ekonomie utbildning, på byggnadsbransch, på universitet då, på gymnasiet, och läste nationalekonomi, eller vad som kallades ekonomlinjen på Bergölund,

HG Vad sa du?

HB Ekonomlinjen i Lund, Lunds universitet.

HG Ja,

HB Det valde jag därför att några av mina dykkamrater, militära kamrater skulle till Lund. Jag är ju egentligen från Norrland, men vi valde Lund, man kan själv välja om man har bra betyg.....

HB gives an arrogant impression, even more evident from the tapes than is apparent from this transcription. HG is quite reserved, initially - but opens up and relaxes as the interview proceeds and HB starts behaving more naturally. HB gives an insecure impression, not well integrated, which is the reason for his attitude, bragging and boasting. This is not the natural leader of any diving team, but a minor player.

HG Tar du ditt namn nu en gång till?

HB Bergmark, Håkan.

HG Du blev färdig så småningom kanske?

HB Ja, jag läste inte riktigt färdigt utan av en slump så hade jag träffat en amerikansk tjej och det hade att göra med att efter militärtjänsten - Man fick en premie när man gick ut, på ganska mycket pengar kontant, som en belöning och då utnyttjade jag detta till att resa under våren 1980 och var då ute bland annat i Västindiska Öarna och i USA och lite grann sådant där och träffade en dam, som jag korresponderade med, som så småningom kom över till Sverige när hon var färdig med studierna. Och så blev det så att, efter mycket resonemang om hur vi skulle göra med vårt förhållande, så flyttade vi till USA tillsammans, till hennes hemstad Los Angeles.

HG Nå vad gjorde du där då?

HB Ja, i början var det mest en strid med myndigheter om uppehållstillstånd. Det var nämligen så, att jag sökte då "Green Card" från amerikanska ambassaden i Köpenhamn och gick genom hela den processen med alla dom intyg och grejer. Sen visade det sig, vi hade då bestämt att sommaren 1982 försöka åka över på prov och se om vi skulle bo där.

Så hade vi beställt biljetter för att man från ambassaden, den amerikanska i Köpenhamn hade uppgett då, att allting var klart, så det var inga problem. Veckan innan vi skulle åka, med alla arrangemang, det var att flytta lite grejer och säga upp lägenheten och alltihopa. Så fick vi veta, att handläggningen har liksom gått i fel fack, va. Så då ringde vi lite, så vi åkte i alla fall för att vi hade beställt flygbiljetter som vi bokat och sagt upp lägenheten och allt det där. Och det visade sig också slutligen vara ett problem, därför att jag hade ansökt om amerikanskt "Green Card" det så kallade, och då får man inte befinna sig i USA under tiden sedan, så fick jag efter advokathjälp till slut åka till Kanada för att hämta ut mitt "Green Card", men jag jobbade omedelbart där, och så småningom så startade jag eget.

HG Vad jobbade du med?

HB Ja, jag jobbade först på en fabrik, bara, via en vän till min numera ex-fru, då, som jag tillsammans med monterade ihop i en verkstad, video band tillverkningsmaskiner.

HG I Los Angeles?

HB Ja. Och omedelbart när jag fick beskedet om att jag skulle få "Green Card" så sökte jag mig in i ett mera marknad och försäljning och hamnade på något som hette The Federated Group som säljare av avancerad dykutrustning.

HG Hur länge var du där då?

HB Jag åkte hem och deklarerade första gången i Sverige igen 1990. Och min skilsmässa blev klar 1992.

HG Hade du i USA upprätthållit den här dykkunskapen?

HB Ja, det stämmer och det är en mycket intressant historia därför att, för det första 1983 så föder vi ett barn, som blir amerikansk medborgarinna automatiskt, en dotter, och när hon var några månader gammal så dels fick jag en kallelse. För att behålla min reservofficers-status skall man göra minst två krigsförbands-övningar.

HG Under vilken period?

HB Under perioden innan man är 40 år. Och jag hade gjort en som hette Kuling - 80, 1979 i Öresund, där man övade under NATO insyn. Och Warshawa pakten var ju nyfikna på den tiden och så där. Vi övade ett scenario med invasion i Öresund. Där är en redan då, så att säga, alltså, som...

HG Men det var ju under militärtiden?

HB Ja, det var under den tiden jag gjorde min tjänst. Det skulle göras en till och då fick jag en kallelse 1983 från då flottans truppregister, som det heter, till Los Angeles, att jag skulle göra, vara med på en tio dagars övning i Sverige. Och jag svarade - inga problem, jag infinner mig, men då får ni ordna med resan och efter någon tur där, så sade man, att nej, du behöver inte komma. Det var lite för dyrt antagligen. Men så fick jag tillbaka strax i samma veva då min krigsplaceringsorder, som man skall ha, ett speciellt papper

enligt svenskt värnplikssystem och reservofficerssystem att man har en, man har en plats och en kod och så vidare. Den har jag haft kontinuerligt under hela den här perioden. Jag fick en ny sådan och då flyttades jag från att från början vara krigsplacerad fartygschef på ett civilt fiskefartyg, som byggs om i händelse av kris till ett militärt. Sedan så var det rätt intressant, så fick jag en kallelse från amerikanska federala myndigheten, en federal myndighet att jag skulle infinna mig på en adress, att det var av högsta vikt för mitt uppehållstillstånd, som redan då var klart.

HG När var det här?

HB 1983 och nej vad skulle jag säga, december 1983, det här är 1984, på våren.

HG Nå, vad ville amerikanerna?

HB Ja, dom ville så här, dom hade då undersökt mitt medborgarskap eller min bakgrund.

HG Bakgrund?

HB Ja, bakgrund och jag var en säkerhetsrisk och dom sade så här, att antingen så får du upp... - göra dig av med din krigsplacering i Sverige, eller så får du åka hem. Punkt och slut.

HG Inga förklaringar?

HB Nej. Säkerhetsrisk, så jag frågade ju lite närmare vad dom menade. Ja, vi vet ju det, att du har gått i underrättelsetjänst- skolan. Du har insikt i en mängd saker och du tillhör ett neutralt land och de tillhör Nato och här kan du inte vara. Du får söka, du kan ta tre olika, antingen söka amerikanskt medborgarskap, vilket innebär att säga upp sitt svenska, eller så säger dom upp mitt "residenceship", eller - så, så kan jag säga som så här, att jag skriver på ett papper, att i händelse av en mobilisering inom Nato som rör det amerikanska rikets säkerhet, så då finner jag mig och strider på deras sida, så det var ju de valet som var enklast, jag hade ju fått barn, så jag skulle

HG Bokade

HB Ja, huruvida svenska marinen har en kännedom om det här, det vet jag inte för att när jag flyttade tillbaka 1990 så får jag helt plötsligt en ny krigsplacering och så sedan jag varit inne och gjort en hel del repetitionsövningar här, och man har inte, jag har inte sagt någonting, dom har inte sagt någonting, jag har bara tyckt att det är trevligt att dom lagt ner en väldig massa pengar på min utbildning, att jag finns. Och svenska marinen är lustiga på det sättet, att den första repetitionsövningen, som jag blev inkallad till när jag kom tillbaka, det var ungefär omedelbart 1991, tror jag det blir, så skulle vi åka upp till dykbasen i Skredsvik där på en repetitionsövning på tio dagar

HG Var är den?

HB Den ligger strax norr om Uddevalla. Gullmarsfjorden igen, samma där jag gjorde militären vid. Vi kommer dit och jag hälsade på några gamla kamrater från 1978-79. Så - hej, hej, och lite annat folk och så vidare och kom på söndag och skulle sätta igång på

måndagen med okända övningar, så får man in ett trycksjukefall, dvs. en sportdykare som hade tryckfallssjuka natten mellan söndag och måndag så hela övningen avblåses för en konkurrent. Av säkerhetsskäl var ju då tryckkammaren upptagen och då skulle vi göra, var det mening att vi skulle göra blandgasdykningar på stora djup, pröva med lite nya teorier om gaser som vi hade fått utbildning på. Vi var de första 1978-79 som dök djupare än 57 meter för att man utvecklat från AGA i Sverige då ett system som finns inskrivet i våra dykarböcker, vi har licens på externa djup, ett tregasblandningssystem som på den tiden kallades ACSC - för "Alternative Semiclosed breathing demand system", ett cirkulärt system med en stor korg med då både väte, kväve och syre som blandas beroende på djupet. En sensor, som känner av djupet och blandar gaserna så att man skulle ha minimal utväxling av gaser i blodet och då kan du få, fördelen är att du kan arbeta på djup, i princip så kan man arbeta på djup upp till en 130-140 meter med samma uppstigningstider som vi normalt har på 57, eller intervallet 40-57 meter.

Max diving times are several hours at this depth - only restricted by heat loss and decompression facilities.

HG Vad betyder det i tid?

HB Ja - man kan arbeta med direkt uppstigning, alltså utan dekompression, utföra kort moment på ungefär 10-12 minuter med direkt uppstigning. Du får, om vi säger att du exponerade allting, det har ju hela tiden att göra med djupet och tiden, hur mycket gas du växlar ut i blodet, det man använder idag för det mesta, det är helium och syre, heliox, som det populärt kallas. Därför att helium är inert, så får du bara problemet med att du löser ut vissa delar, du måste vädra ut syrgasen ur vävnaderna, men man använder sig av den på sådana djup, som till exempel Estonia, som är ju då ett intervall över 90 meter så är ju helioxen den lämpligaste att använda. En så kallad fetblandning, när man antingen minskar kvävedosen eller ersätter den med väte, är inte så lämplig över 70 egentligen, du får också ganska långa dekompressionstider och det innebär att arbetstiden effektivt blir så kort.

Please remember, that Heliox requires heating (usually warm water umbilical hose) of both diver and support bell / vehicle interior due to the extreme heat loss and risk of hypothermia. High helium content = heat loss / high nitrogen content = depth narcosis (djupberusning).

HG Och du var då inkallad i onödan och?

HB Ja, i onödan ja, men sedan så gör dom något som kallas för sub tre, det är en submarin medicinsk undersökning, som är rätt så omfattande. Den gör man vart 5 år, minimum, den har jag gjort och då röntgade dom tandgarnityr och kollade att man inte fått några problem så att man inte. En av dom saker man måste ha koll på som dykare är att man inte har kaviteter som uppstår. Det är fatalt då om du får in komprimerad gas i en hålighet och sedan så går du upp så, pang säger det. Vid ett tillfälle när jag i början av min utbildning gjorde trycktester så dog det faktiskt en kille i Sverige, på grund utav detta. Det är väldigt allvarligt, då hade man missat att han hade något fel i bihålleinloppet. Han svällde igen och på uppgången efter en provtryckning till 50 meter i torrskammare så kollapsade han och gick inte att rädda, det blev väl tryck på några av nerverna.

Burst frontal cranial bones and air embolism in the cranial cavity crushing the brain.

- HG Hur, har du då regelbundet varit med om den här testen?
- HB Ja,
- HG Ända sedan 1980-talet?
- HB Ja, senast nu, så var jag inne faktiskt nu i år, då där för jag fyller 40 år, och då skulle man avgöra huruvida jag skulle vara kvar i organisationen, eller inte. Och jag passerade den utan problem, det var nere på, numera i Berga här i Stockholm gjorde det och det gjorde jag på en dag bara och där var det ju endel andra årskullar som jag inte kände igen och som var med. Och då fick jag hem en ny placeringsorder, som gäller fram till året jag fyller 47, sedan skall dom ta ställning igen.
- HG Hur utvecklar sig den här militära karriären under tiden från 1984 framåt, ungefär?
- HB Ja, den utvecklade sig på så sätt, att första gången som jag fick en allvarlig begäran om att infinna mig, nu skall vi se, det var väl 1981 då, när en rysk U-båt hamnade på grund i Karlskrona...
- HG Det var 1981
- HB Så får jag ett samtal, jag bodde då i Malmö, läste i Lund, då ringer min ansvariga stamofficer från röjdykarskolan, kapten Sebastian A... personligen upp mig. Mitt på natten eller hur det nu var. Bergmark för helvete, det står en rysk ubåtsjavel häruppe. Vi skall ha in lite dykare, ta en taxi och jag tyckte, nej, du driver med mig. Så vi var uppe där och gjorde, vi var mest där och det var så lustigt för att då var det Mona Salin (?), som var försvarsminister och det var ett jävla liv om det här och jag kom dit på morgonkvisten och visst fan, där stod ju en U-båt. Det första vi gjorde var att vi sprang till dykförrådet och hämtade ut lite grejor och allt det där, jag och några fler. Sebastian var där, han är ju vår kapten, en skäggig jävel. Och ut skulle vi och kolla med Geiger - Mueller mätare, för det första vi ville veta, det var ju om det här ryktet var sant att dom hade packat dom här med nukleära torpeder.
- HG Nå hade den?
- HB Det är klart dom hade, men det var ju då vi upptäckte det, första gången, att den här svenska den militära neutraliteten den är ju som den är. Alla dom uppgifterna om att det var så och vi såg, vi blev ju hemskickade på en gång så fort civilministeriet kom in i bilden. För det första för att det ju var på ett militärt område, vilket innebär att dåvarande chefen för marinen Fischer-Sch...?... heter han, han ville ju ta den här i beslag direkt. Men efter några turer och jag fick inte veta så mycket, så fick vi åka hem, och sedan fick jag följa det hela på media och som sedermera hände var ju, att man släppte ju dom iväg och mer eller mindre undvek en stor diplomatisk kris. Och vi vet ju också från, dels att vi har pratat med den ryska besättningen och hälsat på dom och dom stod där på bryggan ibland och det var ju folk som skulle ner från olika instanser och man skulle ha en förklaring och det skulle ges en officiell bild utav varför den här U-båten stod på

topphemligt svensk militärt område en vacker morgon.

HG Vad förklarade de?

HB Ja, förklaringen var ju att dom hade navigerat fel, va

HG Ja, det minns jag

HB Ja, och det var ju dessutom så att vi kunde konstatera själva, att dom hade ju varit två U-båtar närvarande och, hela natten under mörker hade den ena U-båten försökt bogsera loss den grundstöta. Det hade ju inte lyckats. För att göra skadan mindre så hade den ena U-båten strax innan dagsljuset kom stuckit iväg.

HG Hur kunde man konstatera det här?

HB Dels genom att besättning sade det och dels genom att det fanns vittnesmål från fiskare som hade hört extremt motorbuller och nu burrar det bra på ytan, speciellt dom här gamla skorvarna, de är ju dieselelektriska. Ryssland hade ju ett antal sådana här i vattnen hela tiden under hela kalla kriget och många av dom mobiliserades ut till Polen, till polska marinen. Jag var ju faktiskt med på ett officiellt flottesök under perioden 1978 från Polen, där man kom med tre, fyra sådana här U - 137 Whisky Class och vi var nere - jag kommer ihåg att våran reaktion var, att stackars jäklar....

The Karlskrona incident was a low profile diving assignment (politically high profile) for which the partial use of reserve personnel is really not surprising. With the enemy conveniently parked outside the base, every available diver would be called to train on the "real thing".

HG Den var ju en konverterad tysk modell, egentligen. Och det där, vad levde du på sedan under den här perioden?

HB Under den här perioden så levde jag på studielån och att jag jobbade lite extra på en butik i Malmö på helgerna, faktiskt L's Radio & TV. Jag blev så småningom butikschef där under somrarna.

HG Och sedan om man nu går in på 1990-talet?

HB Jag har levt dels, i USA så hade jag eget företag, som till en början, först anställd och sedan en utbrytargrupp och det var eget inom film och videodistribution. Och när jag kom hem till Sverige så hade jag en gammal vän i musikbranschen så jag började jobba som partner eller delägare i hans musik- och tv-produktionsbolag i Södra Sverige och sedan dess har jag livnärt mig som entreprenör, kan man väl säga.

HG I den branschen?

HB Ja. Numera jobbar jag i finansbranschen, det är en risk jag får ta nu, sitter som ansvarig för ett litet amerikanskt konglomerat och deras Skandinavia-verksamhet, som heter Taurus International, där delägarna är tyskar, från början.

- HG Det är ju inte så ovanligt kanske?
- HB Nej, det är ju det att man är i EU, så lär man känna mycket europeer av naturliga skäl och man har den europeiska kulturen i sig. Så när jag jobbade där borta så lärde jag känna väldigt mycket europeer som på ungefär.....
- HG Om vi går in på den här Estonia, så kan du berätta hur och när du blev engagerad?
- HB Ja.
- HG Kan du berätta om uppdraget?
- HB Ja, just det, det är så här nämligen, att när det går ett civilkatastroflarm då, så varskos samtliga i stort sett, som är krigsplacerade i Sverige om det händer sen. Det första som hände var naturligtvis att sjöräddning, kustbevakning och räddningstjänst blev larmade, om det hänt en katastrof. Jag hörde först på min vanliga radio tidigt på morgonen att man misstänker, eller vad man sade, att det skett en enorm katastrof. Senare så, ungefär klockan cirka 8.00 samma dygn så får jag ett meddelande att, per telefon från Berga örlogsbas, dom säger att vi kan behöva all personal som är tillgänglig och frågar om jag kan ställa mig stand-by och likamed bör jag ringa min aktionär på den tiden, som var ett holländskt mediaföretag som jag jobbade åt lite grann och säger att det har hänt en katastrof och eftersom jag är reserv kommer inte jag idag, jag ska hålla mig anträffbar. Sen händer det ingenting på jättelänge och jag ringde då till några kompisar,
- HG När du talar om jättelänge var det dagar, eller?
- HB Nej, nej, det går en dag, under tiden så följer man ju medierna och samtidigt säger man att kolleger och folk som man kände från helikopterdivisionen är ute och arbetar och man vill ju genast hjälpa till, vad. För att en av dom utbildningar som vi har som röjdykare, är också ytbärgning, det har vi träning på. Men det hände ingenting utan där använde man sig utav stampersonal, antagligen då från helikopterdivisionen och så vidare. Sedan så fick vi ett meddelande om att inte hålla mig standby längre, utan dagen efter, därför att finska marinen är inkopplade, säger man, så att vi behöver inte bry oss. Så jag gick och jobbade då, under veckan om det var onsdag, torsdag, jag har ett svagt minne av det. Så får jag då senare per post, så får jag ett nytt meddelande att nu är det viktigt att du kontrollerar att du kan komma om vi skulle utföra dykningar.
- HG Vem var det som kallade dig då?
- HB Det var ju räddningstjänsten som är i Få...evi fast, det kommer via flottans truppregister, dom här uppgifterna...
- HG Vad är den här, eftersom jag nu inte är svensk, eller så vad är räddningstjänsten, så där organisatoriskt?
- HB Räddningstjänsten är den myndighet i Sverige, som ska ansvara för mobilisering av personal, oavsett militär eller civil, i händelse av en katastrof som hotar civilbefolkningen.

- HG Under vilket departement sorterar det, är det inrikes?
- HB Det måste vara inrikesdepartementet, ja. Dom ansvarar till exempel för en kärnkraftsolycka, tågolycka, flygkrash, allting som rör den civila befolkningen, och invasion ja, då är ju frågan, jag vet inte.
- HG Kanske för evakueringen?
- HB Evakuering, möjligtvis skyddsrum, den typen av ..
- HG Nå du fick då den här kallelsen?
- HB Ja. Efter att jag blivit så att säga avblåst, så får jag den igen, att jag måste uppge var jag befinner mig dagtid och så vidare. Sedan är jag litet osäker, det här är en grej, som jag skulle vilja kontrollera, men jag har kvar kalendern ifrån den hösten, där man för lite anteckningar, och så vidare för att veta exakt, sedan så blev vi efter då ett antal dagar till, så blev jag kallad att åka ner till Berga högskola för att prova ut dykutrustning. Och där träffar jag ett antal gamla, både stamofficerare och värnpliktiga och reservofficerare och en meniga klass, vi skall inte nämna så många namn utan bara Claes Wiberg och Lars Gustafsson, de två kamrater till mig, som jag känner, så var med också. Då får vi pröva ut någonting som kallas för DCSC.
- HG Vad är det?
- HB Vi var utbildade på något, som heter ACSC, under årens lopp så har AGA, det privata gasföretaget sålt detta system till NATO, som heter ACSC och så har man utvecklat någonting som heter DCSC, alltså inte "Alternative Semiclosed breathing demand system" utan "Direct Semiclosed breathing demand system", som vi inte kände till att det fanns. Det var i princip samma system som vi var utbildade på med tre gas mix, men hade en annan lösning på gasblandningen, som är något ytterligare bättre, när det gäller exponeringstiden. I princip samma design, den mes man sätter på ryggen och en gul kåpa över och man har en läderlunga i systemet, som kompenserar för det här med att du ligger på ett visst djup och skall arbeta, och med lätt utrustning andas ut och åker upp och ner. Så att den lungan på baksidan kompenserar då va...
- HG Den pumpar då?
- HB Den pumpar, så att du ligger absolut still, vad det är då. I syfte till exempel att pressa ner en känslig sprängladdning, eller någonting, där man måste ligga absolut still för att inte åka i luften. Så vi provar ut dom där grejerna och så, sedan så bar det iväg...
- HG Får jag fråga, när man använder de här sakerna, kommer det då upp bubblor?
- HB Nej, det är ett slutet system. Det var från början "Semiclosed", alltså halvslutet och det innebär att av säkerhetsskäl i den här lungan också, den har två syften, dels balans och dels så får du en viss reserv för att koldioxid tas bort i en vanlig kalkbehållare och kalken är lite känslig. Den måste vara absolut snustorr, och när du utsätter apparaturen för temperaturskillnader vid en dykning och ser att det är soligt och varmt

HG Och det är kondens eller?

HB Precis, det kan ha blivit kondens i kalkbehållaren och då förlorar den en viss kapacitet att ta bort koldioxiden. Och då finns det, att det är halvslutet, så har du den möjligheten då, att du kan använda den som är vanlig apparat med bubblor. Då går utandningsluften genom en stor gummiblåsa med en massa små fina porer i, så att bubblorna blir extremt fina, vilket innebär att på ytan så ser det bara ut som litet skum. Annars är det typiskt att man har en vanlig Scuba, alltså vanlig lufttank med dig, utandningsluften blir en bubbla så här och man skall bubbla upp, dom växer och växer och tryckförändringar, så på ytan ser du booooh och dessutom får ut ett litet rökmoln därför att det är kondens från din varma utandningsluft som dessutom värms upp, när trycket ökar. Så en dykare är väldigt lätt att upptäcka från ytan, då med traditionella system. Och det här nya systemet och det är helt slutet, där har man i stället en tork - grej och du har en viss "residual" i den här lungan alltid, med färskt luft. Så att, är det så, att det bildas kondens under en kort period och du får koldioxid i dig, så skall det här nya systemet då hinna känna av det och åtgärda problemet. Och med den "residual" som finns i systemet så klarar du tre, fyra andetag och så är det bra igen. Det är ett väldigt avancerat system och det har förts mycket hemlighetsmakeri runt det här, därför att det har sålts till NATO och man vet att det används där borta, framför allt kanadensiska marinen använder det här väldigt mycket.

HG Du blev då utbildad i det här?

HB Ja det blev en snabbkurs...

HG Det här var tydligen i början på oktober 1994?

HB Ja, precis. Sedan så skulle vi då ut. Då var det sagt att vi skulle ut och dyka, rekognoscera. Vi använde oss utav ett, vilket vi tyckte var märkligt, av ett undermåligt fartyg, en liten kustartilleribåt, som heter Furusund. Vi var ute, utförde ett par dykningar med kamera.

nauhan vaihto

Tape # 1 turn over

HG Ja, var så god

HB Så som jag känner till det då, så vi var då utsedda, man delade upp dykarna i par om tre, så vi var två dyklag, som åkte ut på Furusund,

HG Till olycksplatsen?

HB Till olycksplatsen, det var inga problem vad gäller lokaliseringen av vraket, det var känt, finska marinen hade positionen exakt som vi åkte dit. Vi lade oss i position och gjorde, utförde dykningar och det första vi skulle göra, vi hade strikt order om att inte gå in i fartyget, utan vi skulle mer eller mindre bara bestämma hur den låg och...

HG Får jag fråga, på ytan, vad var där för aktivitet?

HB På ytan var den aktivitet som fanns var ju, jag koncentrerade mig väldigt mycket på dykningen, det är väldigt svåra dykningar, man är uppvärmd (not quite clear from the tape), det är mycket säkerhetsföreskrifter, dessutom saknades en del utrustning, **vi hade först ingen tryckkammare med. Den flögs ut med helikopter så småningom**, för att man måste ha tryckkammare i händelse av ett problem på dom här djupen. Dekompressionstiderna är ju alltså dygn va, när du har exponerat dig till dom här djupen. Och som man, jag var ju då utsedd som reservdykare till att börja med och reservdykaren... Om man dyker i djupen det är ju det viktigaste och svåraste uppdraget, då skulle du alltså hålla dig oexponerad, men beredd i händelse av någonting, så skulle du kunna gå ner och är dessutom den som ansvarar för kommunikationen med dykarna, dykarnas säkerhet och alltihopa då...

Indicates incredibly sloppy planning / execution of the mission. It leaves very little time for actual diving, since the whole mission only lasted 2 days.

HG Hur många var ni dykpersonal på den här Furusund?

HB Vi var sex, varav två dykare och en ansvarare, så att i par om tre.

HG Kommer du ihåg vad den där befälhavaren hette?

HB Nej, men jag har det hemma nedskrivet, för det finns ett papper på det tror jag, och det är en av dom saker jag skall återkomma med, till alla berörda i sammanhanget. Och dessutom så är även namnet på den person som var, så att säga, den som var ansvarig för att förmedla våra fynd inom svenska räddningstjänsten, utsedd av inrikesdepartementet, denna har jag också.

HG Han var med där då?

HB Nej, han var i land men per radiokommunikation hela tiden, så frågades det vad vi skulle vidtaga för åtgärder...

HG Hur stor skorv är den här Furusund?

HB Den är inte så stor, det är ett sådant här minbevakningsfartyg, den är väl en, kan bli 28 meter, ganska liten och det guppade ganska bra, vilket också gjorde att fick avvakta med första dykningarna på grund av att den är inte bra som plattform. Sedan var ju Sjöfartsverket ute med sitt fartyg också hela tiden och cirklade. Det var en mängd fartyg runt omkring, som jag inte vet vad dom hade med saken att göra egentligen. Vi, våran uppgift var först att besiktiga området **runt bogvisiret** och det gjorde vi. Och vi kunde ju konstatera, som alla andra då, att fartyget ligger på styrbordssidan något "tiltat" över 90 grader, med häcken släpande **ned** (stern deeper?) i en stor sluttning, det är ganska djupt, mot botten av båten, vilket gjorde att vi hade alltså planerat dykning för max 99 meters intervaller, med tanke på uppstigningstider, så att vi var aldrig nere runt kölen, för det blev för djupt under kölen. Men däremot **styrbordssidan**, själva fartygsskrovet träffar man på, på ungefär bryggan eller någon av delarna som ligger längst, grundast upp, dem träffar man på redan på en **86 meter någonstans, eller en 84 till och med.**

Visor mistaken for ramp. Possible error in description and what seems to be excessive depth details.

- HG Kommer du ihåg alls vilken dag det här nu var?
- HB Nej, men jag kan kontrollera den saken genom att titta i kalendern.
- HG Tror du att det var inom en vecka ungefär efter olyckan?
- HB Ja, ja inom en vecka, jaa, cirka en vecka. Och sedan, sedermera så har man ju hävdatt att dom officiella dykningarna skedde i december och då helt plötsligt så var ingen av oss inkallad alls. Utan då anlätade man ju, dessutom så tackade man ju nej - Comex, du vet jag känner en kille som arbetar på Comex, dom hade ju själva tagit kontakt med svenska myndigheter och sade, att dom hade ju en professionell dykbesättning på plats någonstans vid Gotland, eller någonting liknande. Nej, dom fick ju inte uppdraget då, för att det skulle inte dykas var deras besked, och det var lite roligt, för jag känner ett par killar som arbetar där. Vi var där och dök, och dom tyckte att det var märkligt. Sedermera tydligen har de tydligen inte meddelats någonting om att, motivering till varför inte Comex fick uppdraget och dom hade erbjudit sig till självkostnadspris, för att dom hade redan fått betalt för något projekt, som jag inte riktigt känner till, i regionen och satt på plats med all den professionella utrustning, som är perfekt, som inte ens svenska marinen har till förfogande. Dom har alltså enorma resurser på Comex dyk, det är världens bästa dykföretag i alla kategorier och dom kan lösa de svåraste problem vad gäller offshore industrin.....
- HG Om vi går tillbaka till det här, när ni, eller när du första gången gick ner där då, vad var det ni såg, fartyget var på styrbordsidan?
- HB Det låg på styrbordssidan helt, att vi kunde konstatera att det var i, så vitt dålig sikt, naturligtvis, men fören i stort sett helt intakt och...
- HG Vad betyder det?
- HB Ja det är, inte isärbrutet på något sätt, däremot så hittade vi ett stort hål på styrbordbords bog.
- HG På vilket ställe?
- HB Styrbords bog vid ungefär en...
- HG Kan du rita det?
- HB Däck 01, det kan jag göra, om jag ritar fartyget upprätt, så är det lättare för mig att rita. Om vi säger, att det såg ut ungefär så här, vad. Så ser fartyget ut och här har vi då, bogvisiret var naturligtvis borta, men bogporten var ju fastkilad och stängd då, kan säga att fartyget ser ut någonting så där, vad. Och jag utgår från att man har en vattenlinjesbild så här någonting, vad, och där är det blått och där är det vitt. Så fann vi och det här är vi

lite osäkra på allihopa. **Hålet sluttar**, om vi säger att vi gör så här, att Estonia är ju ett relativt fyrkantigt fartyg och den här böjen är ganska kraftig, så strax bakom den,

To me this statement indicates an explosion, with a directed (aft / down) blast, providing the hole extended 2 metres in length and 6 vertically. If it was 6 metres long by 2 high (relative to the water line, then it indicates collision damage).

HG Bakom det där språnget?

HB Bakom språnget här, så fanns det ett hål så här,

HG Hur stort var det?

HB Ja det var stort, med lätthet skulle man, vi hade ju strikt order att inte gå in och det där, med linor och kameror, så vi ville inte gå in heller. Vi kan göra det i perspektiv, att om det var en människa här, vad, ja en 6 meter i alla fall, vad, i storlek och inga problem att ta sig in överhuvudtaget. Stort som ett gap, sedan skall man komma ihåg då, att eftersom båten ligger på sidan, så har du...

HG Om du kan rita en sidobild, eller vi tänker oss så här, att?

HB Jag ritar ett fartyg åt mig, perspektiv,

HG Så här ser det ungefär ut, från sidan, sen har du överbyggnaden

HB Ja, då är jag alltså, om vi säger att själva böjen på fartyget slutar här någonstans, så
precis
här, eller om det ligger åt det här hållet, det vågar jag inte svara på, för att det är så svårt att orientera sig eftersom sikten där nere, även med ljus och allting, den är så här... Och så fort man klämmer på med lampan, så får du en snöstorm, vad, för att det är partiklar. Och botten är väldigt lerig, vad. Och sedan så ligger ju då, den ligger på den här sidan, vad, så att du har... Om man säger, fartyget, om man ritar det framifrån, ligger ju på det här sättet, vad. Så ligger det ju, det sluttar på det här sättet, halva det här, eller en del
utav
bryggutkiken är ju begravd, vad. Och en del utav den här delen är begravd och då även här framme, så är det lerhögar här, för den har bunkat ner sig lite. Men i och med att det sluttar lite, **med aktern neråt** så sticker just den här delen lite grann upp, så att den här, när vi gjorde och simmade längs bottenlinjen, så upptäckte vi det här hålet,

I would very much like to see his sketches.

HG Var det så att ni blev informerade om det där hålet på förhand?

HB Nej, nej, vi var bara, våran uppgift var att se hur fartyget låg och så dessutom händer att vi skulle inte gå bakomför den här byggnaden.

HG Överbyggnaden?

HB Överbyggnaden skulle vi inte gå bakom, därför att man hade andra dykare som skulle

göra resten, sade man. Och jag gjorde själv bara ett dyk medan det andra dykteamet gjorde två. Och vi såg båda det där hålet och sedan så är det ju så, att kassetterna då lämnades över och så vidare.

HG Ni filmade?

HB Vi filmade.

HG Kan du säga hur ni filmade, hade ni hjälm eller vad det kallas, hade ni där någon kamera?

HB Nej, vi hade handhållen kamera, handhållen kamera som gick upp till en, med kabel, upp till en videospelare, BetaCam TV, ENG - utrustning. Och i styret då på Furusund satt det någon ansvarig och ropade lite grann på radion till oss vad vi skulle peka på. För min dykning gjorde jag själv, jag gick ner hit, följde överbyggnaden ner tills jag träffade båten och gjorde besiktning så här. När jag kom hit och skulle runda förbi bogvisiret, så **blev det för djupt** och då rapporterade jag det. Så gick jag upp, följde däck och tillbaka, så hade vi en lina, som var fäst här någonstans, som vi hade orientering på. Sedan är det då uppstigningen **i och med att jag inte hade klocka**, så fick vi göra **uppstigning i vattnet..**

Too deep at the visor / ramp. Thus he did not see the deepest part. Klocka may refer to a watch or dive support bell. Diving without a watch to these depths is highly irregular. The lack of a bell would explain his reference to the need to ascend in water.

HG Du hade en kamrat med dig eller,?

HB Ja, man dyker i par,

HG Vad hette han, kan du säga det?

HB Claes Wiberg.

HG Var finns han nuförtiden?

HB Han finns här i Stockholm.

HG Claes Wiberg,

HB Han är VD på ett dataföretag idag.

HG Hade du tillfälle att noggrannare undersöka det där hålet?

HB Nej, men jag bedömde ju det, jag menar, vi visste ju inte om vad som skulle hända sedermera. Jag bedömde det direkt som, här har det ju för fan gått håll. Vi sade så här till varandra, att hålet och att det finns två möjligheter, antingen så är det vad vi tyckte så ser ut som ett hål, jag har lång erfarenhet av verkan av sprängmedel, det är precis som en bomb eller en explosion har gått av inne på bildäck

- HG Åt vilket håll var metallen?
- HB Metallen var fläkt utåt, åtminstone tydligt i aktra delen, för den här delen såg det mera ut som ett skärbrännarsår, vad
- HG Hur brett var det, du sa att det var ungefär 6 meter högt?
- HB Man kommer in, ja - så här kanske.
- HG Knappt på två meter?,
- HB Knappt på två meter brett, ja
- HG Såg man in där någonting, det var förstås mörkt?
- HB Nej, det är mörkt och brusigt, vet du att det är ingenting. Vi hade dessutom sträng order och inte gå in vid det tillfället. Vi noterade också att styrhytten var nästan helt intakt också, där fick vi inte, där var sträng order att inte titta.
- HG Ni såg något lik eller någonting liknande?
- HB Ja, jo de såg man. Vi - jag räknade till två personer inne i styret.
- HG Uniformerade?
- HB Ja,
- HG Kan du eftersom du är sjöofficer, kan du säga om de hade några galoner på sig eller?
- HB Ja, de hade dom, men det var inte kapten vi såg, utan det var förmodligen antingen, alla har ju uniform, vad, mer eller mindre. Men jag skulle misstänka att det var då vanlig signalist antagligen. Dom har två streck, två streck och en fyrkant och en styrman har väl tre streck det kan vara kaptenen har fyra, vad, men kapten såg vi inte.
- HG Så det var med två, tre streck?
- HB Ja, två vet jag att jag såg. Men vi hade sträng order att inte fästa någon vikt vid vad som var i styrhytten, utan det var ju det att vi använde styrhytten eller kommandobryggan som referenspunkt i dykningen för att veta var vi var någonstans. Det är alltid väldigt svårt att orientera sig när det är dålig sikt och så där djupt, **man är dessutom ganska djupberusad,**
- Heavy on nitrogen, low on helium. Indicates short dive duration.
- HG Såg du det här visiret?
- HB Nej, ingenstans,
- HG Inte nära fartyget?

HB Nej, men å andra sidan så var vi ju knappa en meter ifrån fartget hela tiden.

HG Jag förstår, ja

HB Och med så begränsad sikt, vet du, så får man ibland använda bara fingrarna för att veta var man är.

Several references to very bad visibility, which is unusual in this location. Possibly due to other diving activity at the stern?

HG Du såg överhuvudtaget ingenting, på bottnet där bredvid?

HB Ingenting runt omkring i, det låg väl lite metallskrot runt fartget i form utav, det var en sådan där **dyvik**, du vet, det finns sådana här hållare som håller livbåtar såg vi en stycke någonstans här liggande. Alltså en sådan här historia, med en rulle på och så en plåt som är fastskruvad med något så här, det var det enda, här någonstans.

Dyvik is the wooden (or metal / rubber) plug in the bottom of a lifeboat to drain out water. He means davit = dævert. Generally HB displays ignorance of proper maritime terms. Surprising in view of his training and intended posting in a crisis.

HG Alltså de här livbåthållarna,

HB Ja, just de, dyvikar kallas de, men i övrigt ingenting, **men vi, som jag säger, vi tyckte det var fullständigt meningslöst det här dyket också, därför att vi hävdar, att skall man nu, vi kunde konstatera snart, fartget var inte isärbrutet,**

To me this frustrated statement indicates that the dive really took place. Their assignment indeed seems quite meaningless, since there was other simultaneous diving activity going on, as well. The restrictions in scope (do not enter) would follow from using reserve personnel. My feeling is that there was a video recording, which HB must have seen (even if he never actually went down to the ship, himself).

HG Nej,

HB Det gick att konstatera liksom, att det låg fint i en lerbädd. Man kunde också konstatera att det skulle inte vara några större problem och göra en bärgning, eller ja det är ju ett kostsamt och svårt projekt, men lättare än andra fartyg man har sett på botten. Det enda man skulle eventuellt behöva göra är att spänna kraftiga linor.....

HG Bälten omkring?

HB Bälten omkring båten, ner med en kompressor och blåsa luft så får du upp det direkt, vad. Och sedan, när man får upp ett sådant här fartyg till ytan, i och med att det är så pass intakt och så räknar jag med tryckluft så får du det flott och så sedan kan du under tryckluft bogsera in det i torrdocka.

HG Kan du beskriva hur den där rampen såg ut?

- HB Ja,
- HG Alltså där var ju visiret borta?
- HB Visiret var borta, och vi tittar på rampen, nu vet jag inte riktigt, hur den ska se ut vad, egentligen, från början,
- HG Kan jag först och främst fråga att, var den fast eller öppen?
- HB Den var fast, den var stängd,
- HG Är du helt säker på det?
- HB Ja, det är jag helt säker på därför att...
- HG Hur noggrant undersökte du den?
- HB Ja, vi undersökte här uppe, här fanns det visserligen, här var den lite grann, den var lite skadad, men det fanns ingen möjlighet att ta sig in här,
- HG Den var så lite öppen?
- HB Ja, det fanns ingen möjlighet, dessutom var det en del skräp och skrot här och när vi kom här den här vägen...
- HG Kan du säga hurudant skrot, var det eventuellt några madrassar eller något?
- HB Ja, precis, eller vi var rädda för att det kanske var lik, vad. Så att vi tittade inte sådär jävla noga, vad, men som vi bedömde det, så skulle man med s(vårighet?), eventuellt kunnat ha tagit sig in med dykare här, eventuellt, men...
- HG Var det den övre eller nedre kanten?
- HB **Nedre kanten var inte jag nere på tror jag, men övre kanten det var ju det som var mest logiskt, att det skulle finnas eventuellt en glipa där.** Dom hade också sagt att vi skulle göra en liten beskrivning om hur den här kanten såg ut, vad, och i den beskrivningen så sade vi så här, att det finns vissa skador men ingenting tyder på att den liksom har varit öppen under förloppet, tyckte vi. Sedan är det ju svårt att avgöra om det är så att den har varit öppen och stängts av trycket eller någonting liknande, det är mycket svårt att säga. Det skulle man behöva göra ytterligare besiktningar från insidan i så fall,

Unclear what HB means by upper / lower. Upper on the wreck is the lower, hinged joint with the car deck - where the mattresses were. Lower on the wreck is the outer end of the ramp, where the opening would be, but where he said earlier that he did not go due to the depth?

- HG Men den i dina ögon såg den stängd ut?
- HB I mina ögon var den stängd.
- HG Och med några smärre skador någonstans?
- HB Ja, lite, sedan var det lite skador överallt här,
- HG Hurudana var de?
- HB Ja, det var repor här också,
- HG På sidan alltså av den här öppningen?
- HB På sidan här, ja, men inga hål här, vad, utan repor, lite vridna hålljärn och lite sådana här grejer, hela vägen här, däremot den här sidan var rätt så intakt. På babord.
- HG Och det här hålet, där som du beskrev det, så kan du säga i meter, hur lång väg från den här bogporten var det ungefär?
- HB Circa, det är svårt att uppskatta men...
- HG Du sade att det var vid det här språnget?
- HB Om man nu tittar på en ritning av fartyget, så är det lätt att bestämma det, för att det är inte så långt bak, som själva...
- HG Överbyggnaden?
- HB Överbyggnaden, men strax för om, så att det kan vara ett tjugotal meter max fram till själva fören, ett tjugotal, någonstans mellan **15 och 20, skulle jag tippa, en halv minut - minuts simning,**
- A good estimate of actual diving / video recording speed, also indicating that the dive took place / he has seen a tape recording.
- HG Det där, ni filmade hela tiden?
- HB **Ja. Men dom bilderna har jag aldrig sett.**
- States elsewhere that he watched the monitor from the decompression chamber. The statement above may refer to not having seen the recording of his own dive, which would indicate that he really did dive himself, as well.
- HG Har du bett att få se dem?
- HB Nej, jag frågade...
- HG Kan jag fråga, vad allt filmade ni, filmade ni hela vägen eller bara?

HB Vi filmade runt det här, framför allt,

HG Det här hålet?

HB Ja,

HG Beskrev ni det så att säga muntligt?

HB Ja, ja,

HG Ni hade mikrofon?

HB Ja, ja vi hade mikrofon, men man låter ju lite rolig när man talar i den, något som Kalle Anka, men visst.

HG Bandas de här samtalen samtidigt?

HB Ja, men dom har vi aldrig sett sedan. Och sedan filmade vi en hel del här runt omkring. Vi gjorde även en, vi hade kameran igång även här uppe och det fanns,

HG På däck?

HB **På däck, men det fanns liksom inget av intresse....**

Surprising lack of interest in the second location with obvious and important damages.

HG Såg man något spår, där hade ju ändå visiret suttit fast där uppe, var där eventuellt något, lämningar eller?

HB Nej, av någon anledning så var vi, jag var aldrig här och precis här, utan vi gjorde den här turen, dels här runt, upp där runt, upp på den sidan och tillbaka, sedan satt jag i dekompression medan det andra dyklaget var nere, men när vi åkte hem, eller åkte in igen, **vilket var bara efter två dygn**, vad, så satt vi då och åkte på en sådan här vanlig, vad heter dom,...Kustförsvarets patrullbåt, eller vad det nu är, så snackade vi om det, vi tyckte liksom att ja, men då vet vi, det var ju ett stor hål i båtfan, Den har gått på en mina, eller så har det alltså hänt någonting. Det var ju liksom det och sedan så återgick jag till mitt civila liv och så sedan när jag tittade på nyheterna och dom sedan hävdar att den har gått runt därför att bogvisiret har slagits upp av en våg, så tänkte jag att det var
ju
en lustig förklaring men, vad skall man säga?

Two days only and some time lost waiting for the decompression chamber. This means at least two dives / day in order to enable him to participate personally in the second, if he was acting safety diver on the surface for the first dive. These statements in combination indicate very short duration dives - otherwise the decompression times would have been too long and the assignment taken longer than two days.

HG Det där, var ni, du hade ju din kamrat med dig, den här Wigren?

- HB Wiberg,
- HG Wiberg, det där, var ni flera som?
- HB Det finns flera också, jag skall plocka fram alla dom namnen och dessutom så kommer jag att fråga några av dom, om dom vill vara med och backa upp min story, för att jag riskerar ju att bli misskrediterad till max när jag säger detta.
- HG Varför säger du det?
- HB Skall vi säga som så här, att jag har irriterat mig genom åren på den svenska mentaliteten, att man skall göra "cover ups" och skylla på alla möjliga individer i stället för att tala sanning. Det har retat mig sedan jag flyttade tillbaka till det här landet. Och jag säger inte att Amerika är något idealsamhälle alls, där är, det är fullt utav sådana här desinformationer från myndighetshåll och vad du nu vill med det ena med det tredje men svenska medborgare mår inte bra utav att bli förda bakom ljuset hela tiden och jag hade nog tänkt det, för att jag har varit tillräckligt kontroversiell i mitt liv sedan jag flyttade tillbaka. Det är ju Ny Demokrati, det kan vi säga, det parti som skakade om Sverige 1992 i valet lite grann så var det nog bakgrundsfigurerna som ..?.. lite om medierna. Jag är en god vän till Ian Wachtmeister, som bland annat hade två släktingar ombord. Vi är goda vänner, jag har alltid tyckt genom livet, att det är för mesigt i Sverige. Att verkligheten är betydligt tuffare, än vad man ger sken utav. Dessutom har jag suttit i en kommitté privat. Jag satt med, under 1996 så hade jag ett bolag, som vi döpte till Svensk Europa-Information Ab. Vi jobbade med att skaffa fram EU -medel till svenska projekt. Vi åtog oss dels att informera om vilka möjligheter som finns att få in kommissionens stöd till kostsamma och dyrbara projekt, dels så tog jag konsultuppdrag att det fakto genomföra ansökningar och lobby verksamhet för att få stöd för olika projekt. Och jag fick ett litet uppdrag av Svenska Petroleuminstitutet 1996, där VD Tommy Nordin ringer till mig eller jag ringde upp honom, hur det nu var, där han har en idé om att man skulle skaffa pengar till att genomföra hamnbyggnadsprojekt i Sverige och i Finland. Det är nämligen så, att när fartygen anländer till hamn, så betalar man hamnavgift. I den ingår att man får tömma maskinavfall, man får tömma oljespillrester och det finns anläggningar för det. I Balticum och i Polen och Östra Tyskland finns inga sådana anläggningar, vilket innebär att i den ökande sjöfarten i Baltiska havet, så släpps det en helvetes massa maskiner och dumpas en massa olja och det här får petroleumindustrin skit för, på ren svenska. Så dom har länge drivit en lobby verksamhet att få igenom ett samarbetsavtal, där man tvingar dom baltiska länderna att snabbt bygga dessa anläggningar. Projektet kostar i runda slängar en 350 miljoner spänn, det är inte så farligt, det är tankbilar och ett system och framförallt en lagstiftning som säger, att i hamnavgiften utan extra kostnad så skall det ingå, vad. Vi kallade, jag kallade ner på - EU - kommissionen om detta och fick ett uppdrag, att lägga ner en tjugo timmar eller någonting sådant och se om det fanns möjlighet att få finansiering ifrån EU. EU sade direkt att inom ramen för ?.... -tasis deras bilaterala biståndsprogram, så var det helt okay att dom ställer upp med garantier, om den politiska delen kunde lösas. Vi kallade till ett möte med svenska exportindustrin, Svenska Petroleuminstitutet, jag, Nordiska Investeringsbankens tre representanter från Helsingfors,
- HG Pitkänen var säkert en av dem?

HB Vad sa du?

HB Var det en som Harry Pitkänen,?

HB Nej, Nils Lund-Lindstedt och... Jag har det, jag skall se, inflytta här, NIB, Mikael Käbin från svenska exportindustri, dom var intresserade att, för att dom skulle i så fall få låna ut lite pengar till delfinansiering och det var mycket pengar, och det var bra, låg i linje med den här Östersjö-miljarden, som hade beslutats om på Visby tidigare samma år. Dom ligger i min file på kontoret. Men det var tre representanter, var Expressen, lä.... in någonting Baltic Express, det var tre representanter från NIB, vi hade sammanlagt två ... och det ena mötet var även Anders Salén då var statsrådsförening...? som fortfarande var med. En skrivelse hade gått även till dåvarande miljöminister Anna Lind som i vanlig ordning inte svarade. Exportkreditnämnden, Dag Blomqvist var med och dom var villiga att garantera exportkreditrisken för svenska eller andra exporterande företag för utrustning, osv, osv. Till slut så rann det hela bara ut i sanden och jag tog slut konsultpengar och Tommy Nordin, som betalade mig, han blev less och vi ville ha Bengt Dennis att hävda projektet, han ville ha liksom den igång och den här och det skulle en bra sätt att spendera den här Östersjö-miljarden på ett konstruktivt sätt.

HG Nå jo, men det blev ju ingenting?

HB Det blev ingenting, i stället fick jag reda på igår, att den här Östersjömiljarden gavs i stället till **Swedfund**, den statliga svenska exportbanken, och där hör det allmänt till att det förskingras - i vanlig ordning. Så alla dom här faktorerna, som jag berättar, de bidrar till att jag tycker jag... När jag fick förfrågan från Henning Witte, när vi på en tillställning i onsdags. Vi började samtala och han berättar om sin bok och utan att jag visste vad som stod i boken, så berättar jag att jag har uppgifter och kunskaper som säger att Estonia sänktes och han blev naturligtvis eld och lågor, vad. Så på den vägen är det, och så träffade jag media i lördags och berättade den här samma sak som här och det är ju Jutta Rabe och Kaj Holmberg som har tagit del av uppgifterna. Och innan dom går offentligt med det, så skall jag producera och verifiera några av dom namn, dom dokument som finns, som jag har.

Swedfund, sometimes derisively called Svekfund (Deception Fund). HB seems to be a bitter and disappointed person.

HG Om vi går tillbaka till de här videobandningarna som gjordes där samtidigt, så du har aldrig sett dem?

HB Nej, dom har jag aldrig sett, vare sig då eller senare ..dykningarna.. i december och

HG Har du sett den här apparaturen som man hade ombord?

HB Ja, ja, en vanlig BetaCam SP, jag är bekant med utrustningen eftersom jag jobbat i film.

This would be a sound reason to have HB on the diving team.

HG Nå den personal som fanns ombord på fartyget när ni dök, de såg samtidigt?

- HB Ja, javisst.
- HG Hur kommenterades det här, nu var det någon officer eller annan där?
- HB Det var ju ingen som kommenterade någonting för oss,
- HG Nå, var man nu inte alls konfunderad över det att där var ett hål?
- HB Jo,
- HG Men vad sade dom?
- HB Jo, men i vanlig ordning, det är ju som när U-båten stod på grund. Det här får vi utreda - Det här ska vi ta ställning till senare. Det är alltid så.
- HG Blev ni tillsagda att hålla käften?
- HB Ja, vi har ju skrivit på en sekretess-, velis, vi skrev på ett papper som, det har ju hänt förut när vi har filmat till exempel minfilm Vi skrev på ett papper, dels att du inte kommer att göra någon vad skall jag säga, jag vet inte hur den juridiska formuleringen är, men att, dels att man inte har någon upphovsrätt på filmmaterialet att man kan kräva pengar eller något annat i det sammanhanget att det blivit kommersiellt gångbart, man får avskriva sig den rättigheten. Och dels skall man inte i vanlig ordning yppa några för rikets säkerhet eller överlevandes bla, bla, bla någonting och som man har en viss, men däremot så är anledningen till att jag kan inte hamna i trubbel för detta, det är det att jag har som officer i marinen tystnadsplikt på det som rör militära angelägenheter, Estonia är en civilangelägenhet.
- HG Nå, ingen har förklarat för dig att de är militära angelägenheter?
- HB Nej.
- HG Nå tror du?
- HB Jag var inte där i egenskap utav marin officer heller, jag var där i egenskap av dykkompetensen.
- HG Jo, men du måste ju ha blivit inkallad ändå, de facto, som reservist?
- HB Nej.
- HG Jaha...
- HB Från början var det så, men.
- HG Men inte sen?
- HB Men inte sen, nej.

HG Hur var det med dina kamrater?

Seem to be contradictory statements, but may well be true.

HB Samma sak, det är ju det som var lite lustigt att den duktigaste dykaren som jag känner till, en kamrat från Östersund, som heter Lars Gustafsson, som är den absolut bäste dykaren. Han är idag chef på dykarskolan i Stockholm, han är något år yngre än mig, blev aldrig tillfrågad om att leda eller delta. **Däremot så kallar man in personal till den första dykningen, som inte är aktiva idag, som inte har mer än krigsplacering och en reservposition.**

Indeed a seemingly illogical set up. The fact that HB wonders at it indicates (in my opinion) that the dive really took place, rather than the reverse. It is not likely that HB was the leader for this dive and therefore his views on the objective(s) may be totally misleading. He would probably never have been told more than he absolutely needed to know (scope and restrictions).

HG Om vi går tillbaka ännu till det vad du sade tidigare, att där var ju övriga dykare som var i aktern, vad jag förstår?

HB Ja, just det

HG Vad var det för gäng?

HB **Ingen aning.**

The first thing a diver does is to identify the competition. If he was there then he will know exactly who they were and most probably what they were doing.

HG Jaha...

HB Ingen aning.

HG Du vet inte om det var flottans eller?

HB Ingen aning, det fick vi aldrig reda på utan dom, det var väldigt lite information överhuvudtaget, det var ju nu, vi var ju bara **glada att det var över så snabbt som möjligt.**

Understandable reaction given his frustration / lack of information on this seemingly illogical and badly planned and executed dive.

HG De arbetade inte heller förstås från den här Fursund?

HB Nej, det var nog förmodligen något av Sjöfartverkets fartyg, skulle jag tänka mig, för att dom var ju i närheten hela tiden, det var ju en isbrytare ute ett tag också.

HG Det där, fick du röra dig fritt ombord på den här Fursund?

- HB Ja, men under dekompressionen så måste vi sitta och bevaka det medicinska tillståndet så att man håller sig rätt lugn.
- HG Nå, kunde du höra någon kommunikation som förekom?
- HB Ja, det förekom ju då, man hade ju så kallad, som även i fallet var med U-båten 81, så hade man ju direkt kommunikationen med myndighet.
- HG Var det något ministerium?
- HB Ministerium, det antar ju jag, det antar jag, så mycket som jag vet om den svenska liksom nödorganisationen, så är det egentligen statsministern som man ska fråga om viktiga beslut och i fallet U-båten så var det Torbjörn Fälldin och den radiokommunikationen hörde jag när han sade så här

nauhan vaihto

Transcript / Bergmark, tape # 2

- HB ...minns väldigt väl min, numera kommandörkapten, Sebastian Norby när vi skulle, sa till så här att, nu har vi inspelade Geiger -Mueller mätningar på att dom har en nukleär blandning ombord, - aj - det får ni inte tala om för (honom?) någon, nej, det stämmer inte.
- HG Nå, kom du att höra någon motsvarande person i det här fallet?
- HB Ungefär, och så sade dykarna har ett hål här på styrbords bog, jamen jomen, skicka bilderna så skall vi ta ställning till det.
- HG Varifrån kom de?
- HB Från ledningen i land
- HG Du kan inte säga vem det var?
- HB Jag tror att jag kan det, men måste jag titta lite i papprena, det finns en, jag har kvar ett fax, för att vi skulle veta vem vi skulle lyda och vem inte lyda, med lite personer med deras roller. Det faxet har jag men det ligger i mina flyttlådor, tyvärr. Dom kommer jag inte åt här förrän juldagen.
- HG Jaha. Och du var en gång nere där, och det där sedan kom du då upp då, det var det?
- HB Ja.
- HG Men du har aldrig sett någon?
- HB Men sedan får en, under tiden jag satt på dekom (decompression), så hade jag möjlighet att titta på monitoren, så jag såg ju dom i andra dyklaget som också

gjorde en besiktning på just hålet och dom konstaterade ju samma sak, det var ett hål.

His lack of detail in describing the hole may indicate that he only ever saw the video, either on board or later.

HG Kommenterar man hur det hade tillkommit det här hålet?

HB Ja, det hördes en del kommentarer om att man ville visa dom här banden då för teknisk expertis. Och jag, som i vanlig ordning har lätt för att prata sade det, jag sade så här direkt; Allt ni behöver göra det är att dykarna skrapar lite på kanten, av hålet, ta upp det. Så går det att konstatera om det är en brisad, en explosion eller om det är tryckfallshål eller om det är en kollision, eller vad det är. Det kan du ju lätt konstatera på metallresterna, det är en explosion, det är ju så enkelt, då finns det ju då rester av bränd materia i form utav TNT eller något annat, och du kan även, genom att skrapa lite ytterligare av metallen se om den har varit utsatt för värme eller inte, det syns direkt på den om du gör en

HG De ombads inte göra något sådant här?

HB Nej, det var det skulle man inte göra, utan först skulle man titta och - lugn, ni skall hålla käften ungefär, hela tiden, och dessutom skall ni inte tala om vad ni har sett och dessutom skall ni inte göra nånting,

Very frustrating orders for any diver. Seem entirely illogical.

HG Ja, det där

HB Så att min tanke var ju direkt vad, jag menar att i den militära utbildningen så fick vi en omfattande sprängämnesutbildning, bland annat vi ingick med övningar på alla möjliga sätt. Vi skulle dels kunna ha bedöma vad det var för sprängladdning som hade använts. Vi skulle kunna själva välja ut vilken typ, vilken typ av sprängladdning på grund av vilken uppgift vi hade. Skulle vi spränga en betongpelare för att radera en bro, så hade vi en kunskap om exakt vad vi skulle använda. Vi fick öva både på land och i vatten med olika typer av sprängämnen. En röjdykare är en undervattenssprängexpert, med uppgiften egentligen att oskadliggöra eller sabotera. För mig så var det ingen tvekan om att den här är en explosion. Sedan kan man debattera eftersom fartyget sjönk så pass snabbt, det enda som skulle kunna förklara det här hålet, förutom en sprängladdning, det är en kollision, eller möjligtvis att det fanns någon form utav sluten container eller **något i fartyget, som under tryck briserade av lufttrycket**, men det ter sig rätt osannolikt därför att sprängverkan av lufttryck skulle i så fall ha gjort en stor bulb här i

Indicates lack of experience / proper reasoning. Closed containers implode from increasing pressure in a sinking, they cannot explode. Only hot items may create steam explosions when immersed.

HG Sade du inte att de här plåtarna var, så att säga, böjda utåt?

HB Ja, åtminstone de aktra delarna, tydligt. Och dessutom så såg det ut som att en utav dom här ytterplåtarna, det är ju inte bara en plåt på fartyget utan här framme så är det ju förstärkt, vad, var borta, men det var också svårt att avgöra huruvida det var, på grund utav den dåliga sikten och så..

Unclear description, which indicates that he only saw the video / watched the monitor. A personal recollection would be richer in detail and able to differentiate between the bent plates.

HG Du såg ingenting på botten?

HB Nej, nej.

HG Det där, så som du sa här, att man inte såg in i den här, in i det här hålet, men att du såg inte något liksom däck som skulle ha varit där? Tvärs, så att säga?

HB Aah - Jo, här nere, längst ner har du ett ytterligare däck.

HG Det syntes?

HB Ja.

HG Så det gick genom liksom över?

HB Ja det gick över flera däck,

HG Flera däck?

HB Ja, det gjorde det. Jo, det gjorde det tydligt, definitivt,

HG Att där nere syntes då ett och sedan var det ju hål där före ?

HB Precis, precis, sedan så ligger det ju då bottenlam här, lite svårt, vi var däruppe och bökade lite.....

HG Men du såg ett däck där?

HB Ja.

HG Såg du där uppe något däck?

HB Nej, inte vad jag minns, men vad vi så att säga konstaterade för orienteringens skull, vi hade ju fått se på en liten genomskärningsbild utav fartyget innan dykningen, så sträckte det sig från däck 0 och 1 ungefär, vad, mellan 0 och 1, om vi säger att 0 då är maskindäck och

HG Jo, alltså det är under bildäcket då?

HB Under bildäcket, ja, och där finns ju maskiner och annat, men här framme så, som sagt

så, minimal sikt, så här ser man, så är det den här och så försöka i hjärnan skapa sig en bild...

HG Såg du några spanter där?

HB **Nej, inte vad jag minns**, samtidigt så var vi lite försiktiga hela tiden, för varje gång jag ville gå in lite, och vända kameran runt hörnet, men då fick vi inte, det var strikta order av dyksäkerhets- skäl.

Again a statement, which may indicate that he only saw a video / watched a monitor.

HG Det kom uppifrån?

HB Jo. Och man var inte så intresserad, utan gå vidare, gå vidare. Vidare, vidare, föröver, föröver.....

HG Om ni, undersökte ni eller noggrannare den här rampen?

HB Inte så himla noggrant, utan vi filmade här kanten då långsamt, och dom bad oss liksom att svepa den här, så den här kanten då, och där kom det lite bråte i vägen då, som tyg, grejer som putade ut lite grann och så sedan blev det lite intaktare och helare och varav den här kanten såg precis ut som fartyget skulle lämna hamn, vad jag minns, den var helt tät, helt rak, häremot var det skadat lite.

HG Men du är helt säker på att den var fast?

HB Ja. Jag är säker på att den var stängd, ja det är ingen tvekan.

HG Om den senare har öppnats, hur kan du förklara det?

HB Ja, då har ju någon varit där och tagit upp den ja. Det är ju så, det är i och för sig inget problem att öppna den, nej det skulle jag kunna tänka mig, man får spänna någonting i den och dra. Om du tar med dig en sådan här, det finns sådana här speciella..

HG Flöt det upp några linor eller något sådant någonstans?

HB **Nej. Nej, inte då. Nej. Däremot, här uppe på däck så hittade vi, låg det snyggt och prydligt förtöjningslinor och sådant där, dom var, låg ganska intakt,**

Mooring lines on drums? The deck would be upside down. No indication of a wire for holding the ramp in place. If the upper, deeper part of the ramp was too deep to dive, then how come they could dive at deck level?

HG Men inga sådana linor som flöt?

HB Nej.

HG Ja. Nå de här, dina kamtarer, den här Wiberg, tror du att han skulle tala?

- HB Jag är väldigt tveksam, jag kan fråga honom rakt utav. Vi har diskuterat det här någon gång vid ett tillfälle, för vi har en liten affär tillsammans. Jag har hjälpt honom, hans bolag med något som direkt pension, vad. Det vill säga pensionsförsäkringen till nyckelpersonerna via utländska kapitalförsäkringar, som jag har jobbat med. Och vid ett tillfälle när vi satt och diskuterade det här upplägget så pratade vi lite om det här. Vad diskussionen handlade om, det var ju egentligen att vi var så förbluffade över att man nu har lämnat en slutlig rapport, eller vad man nu kan säga, där man är helt säker på att bogvisiret tappades, när det tappades, och, visserligen, det låg väl, de facto, där dom säger det låg säger dom.
- HG Tror du det?
- HB Det vet jag inte, det vet jag inte,
- HG Du har inte hört något annat?
- HB Det som förbluffar oss det är det, att jag kan säga som så här, att jag har jobbat med sådana här passagerarfärjor lite extra intimt vid ett tillfälle 1990 och 1991, då hade vi ett avtal med Trelleborg - Travemünde Line i egenskap att vi producerade TV, vi gjorde deras informationsprogram, som visas på TV ombord under ett antal år. Vi installerade det här med stora TV-monitorer på Peter Pan och Nils Holgersson, som är stora fartyg som trafikerar Trelleborg - Travemünde, under den perioden så lärde vi oss mycket om den sjösäkerhet som finns, vi var tvungna nämligen att dra kablar över hela fartyget för TV-apparater och det. Hur brandvägar fungerar, hur konstruktionerna fungerar, för säkerheten, det är ju rigoröst, vad. Och det vi vet också, det var att, jag reagerade från början när vi var ombord mycket på Peter Pan och jobbade, att bildäck ligger de facto under vattenlinjen av fartyget när det är lastat och då sa jag så här en gång till någon av kaptenerna där, som vi blev goda vänner med när vi var där och jobbade. Vad fan skulle hända om bogporten går upp? Ja, säger han, dom har ju då datoriserade stabilisatorer som i princip skall göra att ingenting händer, men skulle fartyget slå runt... Är det då djupt, då ligger vi och flyter i timmar på den luft som finns i fartyget. Och att kravspecifikationerna på ventiler och annat på överbyggnaden är rätt tuffa, dvs. dörrar och allting, dom stängs i princip av tryck utifrån, vilket även gäller för portar i bogen, dom är designade så, att yttre tryck gör att dom stängs hårdare. Så han menade på att i värsta fall, som Jan Hevelius, så slår man runt.

Not very observant, lack of maritime understanding.

- HG Men blir och flyta...
- HB Men ligger och flyter, ja. Och det ter sig ju också rätt märkligt att Estonia dessutom, som jag sitter i stiftelsen Marinhistorik, i styrelsen, vi letar vrak. Och då har dom hittat en mängd vrak som aldrig har hittats i Östersjön. Utav bla. sommaren 1996 på M/S Nedjan (?), som sjönk, försvann spårlöst 1953 i Gävlebukten, den lokaliserade vi och dokumenterade. Så vi har dykt på vraket Cedric utanför Argos grund, vi håller på just nu att lokalisera Valdemar Atterdags skepp som sjönk på 1600-talet, vi har själva designat "Side Scan"...s, sedimentsonars finns i stiftelsen, som marinen köper utav oss därför att dom har inte tillräckligt bra kunskaper och vi är en ideell stiftelse. I den kretsen så vi har ju resonerat om Estonia. Och vi har bland annat även haft konsultuppdrag, gratis

naturligtvis, eftersom vi är en ideell stiftelse till DIS. Där vi liksom har varit, vi har bland annat bärgat ett ankare från ett fartyg och byggt en minnesplats uppe vid Öregrund för några omkomna och haft en del att göra med dom här efterlevande. Vi är alla övertygade om att på dom vittnesmål och som tidigare och som jag nu bara har läst i media utan fackkunskaper så är det ju omöjligt att det beror på att bogvisiret har blåst av. Därför att skulle det vara så, att den har vatten på bildäck, då tippas fartyget, sedan ligger det och flyter,

HG Jag är av samma uppfattning.

HB Sedan finns det dom som säger, bla Kenneth Härstedt sade ju det, att han på vägen ut upplevde att först fick fartyget lite slagsida på såg en 10-20 grader eller någonting och sen gick det upprätt i flera minuter, det håller ju inte om det är vatten på bildäck.

HG Men om det är vatten under bildäck, då stabiliserar det.

HB Ja, just precis,

HG Det kan du förklara om du harhållet.....

HB Ja, det är ju logiskt, vad...

HG Jo, jo, att om du har ett hål där någonstans...

HB Jo, men att, får du in vatten som är i ett isolerat utrymme, då har du ju flera däck, dessutom är ju dom flesta färjor designade så att slår det runt, så fick, utav tryckkrafterna och allting gör att du får en luftficka och det bör ju medföra att den är, okej, luftficka, sen så spräcks ju ventilerna så småningom av trycket och det var ju väldigt hårt väder.....

HG Men det bör i varje fall inte sjunka så snabbt som det gjorde, det var klart...

HB Jag ser ju som att det här är en logisk förklaring, det är hål i båten. Och om det var en sprängladdning eller inte sedan. För första gången i mitt liv, så fick jag se i lördags bilderna på en sprängladdning i fören inifrån bildäck.

HG Kände du igen den?

HB Jag sade så här och det finns bandat då, utan att ha, vara förberedd på vad jag skulle få se, utan dom bad mig bara kommentera; vad ser du? Jag ser en vanlig sex till åtta kilos sprängladdning men det är en blindgångare, som inte har, som är klantigt apterad. Däremot det andra,

HG Det första paketet?

HB Ja det första paketet. Det här orange paketet där man har en liten, inte ser så nära, det vågar jag inte svära på vad det är. Det kan mycket väl vara en sprängladdning, men om jag säger så här, - När vi blev tillkallade i marinen att undersöka en sprängladdning, eller något annat, hämta en mina, hade jag fått se vad jag såg på videofilmen, så hade jag direkt slagit larm om att det här är en ej briserad sprängladdning, med ett gammalmodigt

mekaniskt tändrör som har gått av, men som är fel monterat, så att sprängladdningen har inte gått av.

Gå av = ignite, in this context. In normal language it means to break off.

HG Är det ett sådant som, alltså det här tändröret, hur fungerar det, jag har så...?

HB Ja, där ... alltså du har ju en sprängladdning då, oftast bestående av

HG Sen har du den tändsatsen där,

HB Sen har du då en snabb-briserande liten sprängladdning, som kan utlösas på olika sätt...

HG Brister eller slår, eller?

HB Den exploderar med högre hastighet än den här sprängladdningen och på så sätt så smäller alltihopa.

HG Hurudan var den där tändsatsen som du såg på den här...?

HB Den upplevde jag som någonting vi använde, som var uråldrigt när vi var inne i gamla krigsförbandsförrådet i Sverige och hämtade något material. Som en vanlig, det ligger alltså en

Can you really see such details on the video stills - or did they place it there themselves...

HG Var den mekanisk?

HB Ja, det ligger pentyl i den, oftast 200 gram eller någonting sådant. Ja, sedan så sitter det två stycken trådar, plus och minus, och du skickar en stöt, 12 V så sitter det en liten...

HG Ett motstånd?

HB Någonting här som gör att du utlöser den.

HG Jo, alltså det blir en glödtråd där ensam...?

HB Och den här pentylen, den har en brinnhastighet, som är oerhörd, jag tror att det är 1170 (m/sec) som är faktorn man räknar med. Och har du då dom här, det som sprängladdningen såg ut som det var en standard det, trinitrotoluol (TNT), i "brick", det kommer och ser ut som som betong, vad. Det finns gul, röd, rosa med lite olika brinnhastigheter och lite olika... Den här riktar en laddning då, den riktar en stöt in i själva sprängladdningen som då omedelbart så exploderar det

HG Vad har det hänt här nu med den här, enligt dina ...?

HB Den här, alltså den här måste vara riktad in i massan på sprängladdningen, den här hade antagligen halkat loss, så att **själva den här har sprängts**, och det är ungefär som en

tredjedels handgranat, bang. Den var ju, **den var briserad**. En blindgångare, en blindgångare,

What evidence is there to support this statement?

HG Den hade bränt av, men inte sprängt då?

HB Bränt av, men inte utlöst laddningen.

HG Finns det bild på det?

HB Det finns bild på det ja. Videotape.

HG Och det har du sett nu?

HB Det har jag sett nu i lördags.....

HG Är du helt säker på det?

HB Ja, det här är jag hundra på. Sedan kan inte jag veta om bilderna härrör från Estonia, eller inte.....

HG Nå, om vi antar att de här rörde?

HB Är bilderna från Estonia, så är det ju så att det är ett tydligt bevis på att det ligger en sprängladdning. Eller så är det någon som har riggat den, så att det skall se ut som en sprängladdning. Men det är ett omfattande..., typiskt man, dom här, om man säger militära sprängämnen, dom kommer i olika standardformat, det vanligaste som man använder då man skall konstruera en specifik sprängladdning, det är att man tar vanlig trinitrotoluol, den ser precis ut som betong, men det är lättare, ett stenliknande material, det är poröst, man kan damma om sig. Och skall du ha en effekt, så måste du, måste ha den symmetrisk för att den skall blåsa ordentligt. Och då binder man, eller tejpar ihop ett paket med dom här tegelstenarna till en lämplig vikt, någonting som väger ungefär 6 kilo blir, vad blir det...

HG Som en kanister?

HB **60 gånger 40 centimeter, ett paket och då har du, och det är ganska lätt vad, så, och 10 kilo räcker för blåsa sönder hela fartyget, det är en enorm sprängkraft i detta material.**

A large hole is all you will get from 10 kilos

HG Nå hur stor sats tror du att det var?

HB Max 6 kilo, mellan någonstans vid 4 kilo kanske, inte så stort, men det räcker gott och väl för att bränna hål i två däck och alltihopa, vad...

Correct assessment

- HG Var tror du att den här satsen var som du såg?
- HB Jag tror att den låg här,
- HG Vad betyder det?
- HB På insidan av bogporten.
- HG Och den såg du?
- HBoch det är
- HG När du dök där, då såg du ingenting?
- HB Nej, då såg jag ingenting. Det lustiga är att dom här bilderna är tagna med en så kallad ROV, robot operated vehicle. Och grejen är den att vi tror att hur i helvete har dom kommit in med den, för den körs med linor, vad, och är en ganska stor. Det är en sådan där apparat med en propeller och så kameran fram och ljus...
- HG Nå, via en öppning?
- HB Det måste ha gått in där,
- HG Eller så har de öppnat porten?
- HB Helt, eller så har dom öppnat porten, ja.....
- HG På de bilder som du har sett, så kan du säga, eller såg du bogporten på dem?
- HB Nej, men man såg tydligt en av hydraularmarna strax innan, man såg alltså en av de här stora hydrauliska
- HG Som lyfter visiret?
- Ramp actuators
- HB Som lyfter visiret, ja,
- HG Kommer du ihåg att du skulle ha sett den då när du dök där?
- HB Den har jag inte sett när jag dök, den har jag sett på bilderna, den var jävla tydlig på det, den har jag sett på dom bilder jag fick förevisade mig i lördags, och dom bilderna sitter ju även på Hennings bok, ett utdrag på det, den orange sprängladdning som, vad jag uppfattade, satt någonstans under däck här, det blir klippt och redigerat, så att jag försökte titta, i och med att jag filmat mycket, så försökte jag titta på **tidskoden, men den hoppar**, vad, det är ju inte...
- Might be an important observation.

HG Det stämmer inte?

HB Nej, den hoppar, vad. Tidskoden är ju någonting som är helt kronologisk, 00 står för oftast, man brukar sätta en 1 där som band ett. Så har du minuter, sedan har du sekunder, sedan hade du rutor, "frames". Och i europeiskt TV-system så är det 50 rutor per sekund, så du kan avgöra genom tidskoden, du kan avgöra exakt om det är klippt, hur långt som är bortklippt och vidare genom att frysa bilden och läsa koden. Och det är inte alltid koden syns, det är inte alltid man bränner koden så att den syns visuellt, men den finns på bandet. Allt du behöver är en EBU tidskodsläsare, som du kopplar in till banden. Då ser du tidskoden precis så här, och då man har en på film där man gör klappor och allting. Det är ju för att man ska kunna identifiera varje filmsekvens ner till en femtiondedels sekund i syfte att kunna redigera, klippa och identifiera varje bild, vad.

Check the missing mud line footage with this advice in mind!

HG Vi var inne på det här med att om någon annan berättar också någonting så, du sade att ni har diskuterat det här då med den här Wiberg,

HB Just det.

HG Men att, vad har han sagt åt dig?

HB Han har sagt så här, att som jag också, lite uppgivet därför att det spelar väl ingen roll om vi går ut och berättar det här, då får vi bara gå från hus och hem och bli föremål för en skattutredning, eller någonting liknande

HG Varför skulle ni det ..?

HB Jag har varit med om det förut, jag blev häktad 1992, oförklarligt i några dygn, när jag var med i den politiska svängen, misstänkt för ekobrott, sedan släppt utan förklaring, i Malmö 1992.

HG Det där, om det här som du säger nu, publiceras, vad skulle det innebära för dig?

HB Jag bryr mig inte så noga i dagsläget, kan väl säga så här, att jag har förut varit lite försiktig, därför att jag har barn som är amerikanska medborgare och bor i USA och jag har velat värna om deras trygghet. Jag har gemensam vårdnad med min ex fru, men det har tyvärr på senaste tiden blivit så att jag mer eller mindre blivit allierad då, eftersom jag har bor här, och min ex fru, hon har mer eller mindre systematiskt sopat bort pappan ur barnens minne, så att jag sen 1994 haft ganska dålig kontakt med mina döttrar och det gör att känner att jag är inte orolig för min egen skull, jag klarar mig alltid. Där dom bor, dessutom så vet jag att numera så är det ingen fara för mina barn, vad, för det finns inga direkta kopplingar och. Skulle jag bli uthängd i media eller något annat, så behöver inte dom lida för det. Så känner jag. Hur det står till med Claes' värderingar och så där, det måste jag ju fråga om. För det är en risk vad, det är ju så här, att...

HG Nå, om vi tänker så här, att det här skulle då på något sätt bli offentligt, så vad tror du att kommentarerna från det här så kallade etablissemangent skulle vara?

- HB Ja, det blir dementier och man ska försöka så att säga glenhitta någonting i min bakgrund som gör att jag är inte trovärdig?
- HG Nå, kommer de att hitta någonting?
- HB Nej, ... någonting kan man ju alltid hitta.
- HG Hur många personer tror du att det är som känner till det här?
- HB Som känner till det här? Det är säkerligen ganska många. Sven Sevelius, en äldre man i 70 års åldern som har varit mariningenjör hela sitt liv, han påbörjade ett projekt efter Estonia, att bygga en räddningskapsel eftersom man upptäckte ju att dagens sjöräddningsutrustning är ju undermålig. Den är inte bra. Speciellt inte med tanke på alla passagerare och så vidare, som åker och den stora volym som det rör sig om. Och säkerheten inom flyget har kommit längre. Han började designa en logisk kapsel som, han fick lite stöd ifrån **invasionsfonden**. Jag hjälpte honom att söka ett EU - bidrag, tyvärr fick han inte det EU -bidraget. Han sitter också med i stiftelsen Marinhistorik. Han har byggt den här båten på Lidingö. Och han har också en massa information i egenskap att han har levererat mycket till marinen och byggt mycket till marinen. Och han säger att han har haft en hel lång dialog med folk, högst uppsatta ingenjörer och tjänstemän från Sjöfartsverket och han sa till mig en gång så här att, du som känner till Estonia lite och så där, han känner till det här, att ni inte gör något gemensamt, det snackas tydligen på svenska Sjöfartsverket om det här hålet, internt
- Probably intended to say investeringsfonden
- HG Jag tror mig hört det...
- HB Jo, och då menar han på att, ta kontakt, ja - det blev aldrig av att jag gjorde det - jag antar, man måste ju överleva också. Jag måste jobba
- HG Tror du det att man skulle få fram något namn där?
- HB Det skall man kunna göra. Och Sven Sevelius han har kämpat med det här projektet som pensionär, han har inte fått en krona, och bara fått skitet. Det visar att det här är ett jättebra system och, det finns ju tyvärr också en maktlös stor organisation som heter IMO, vad, Som, vad jag förstår, går under FN's paraply. Som liksom fattar beslut om sjösäkerheten och det händer ingenting.
- HG Har du läst den här haverikommissionens rapport?
- HB Inte, jag har inte läst den från pärm till pärm, bara bläddrat i den. Men det är ganska ointressant text, vad, för den bygger ju inte på någon kunskap. Ja, jag blir bara arg, för att vara ärlig med dig.....
- HG Varför tror du att man inte talar om ett sådant här hål, du var lite inne på det här tidigare?
- HB Jo, därför att då faller ju liksom expertisens teorier om bogvisiret. Och man bestämde sig ju, jag hörde ju den här teorin om bogvisiret dagen efter, då på media, då var man ju,

man visade ju till och med en animerad film några dagar efter, där man visade hur bogvisiret hade gått upp och allt det här vad. Och utan att man ens officiellt varit nere på fartyget, så bestämde man sig för den teorin. Det verkar ju lite konstigt. Varför gör man det för? Fanns det något att vinna med att bogvisiret föll av? Jo, visst finns det ju det, då kan du skylla på en ingenjör eller

HG Nå, om man skulle ha sagt att det var ett hål?

HB Ursäkta,.....

HB Ett hål, det skulle ju inte utesluta sabotage,

HG Nej, men vem tror du att skulle ha saboterat? Spekulerar ni i det också?

HB Om jag skall spekulera, så tror jag att det har med och göra med gammalt groll mellan Ryssland och väst. Och det där gamla grollet är inte så borta i och med att muren har fallit som man vill påskina. Och det där, dels är det mitt allmänintresse för demokrati och för fred, vad - som gör att jag är intresserad av alla dom här sakerna personligen. Rent personligen så har jag ett intresse av att försöka följa med i händelsernas utveckling. Vad gäller öst, väst och vad gäller, Dessutom, Sveriges nu, ambition att bli ett västland till slut, vi har ju varit ett östland med NATO:s välsignelse ungefär under hela 1970-1980 talet. Och det är, Olof Palme var ju expert på att gå allas ärenden, vad och formen utav medeldiplomati att hålla Sverige utanför direkta konflikter, men på bekostnad utav att man har täckt upp en hel del internationella incidenter, det vet jag, men att 1970 vi läste ett case på Sjökrigsskolan, som inte är offentligt, om den ryska robotkryssaren Kirov, eller hennes systerfartyg, där besättningen gjorde myteri någon gång 1973 - 1974, och satte fart mot Sverige och det var ingenting i pressen om det, och dom har ju fortfarande sagt att det här med U-båten i Karlskronas skärgård, det har ju liksom inte hänt, av någon konstig anledning.....

HG Det hände ju?

HB Det gjorde ju det, vad. Och likadant var det när vi var ute och övade vid olika tillfällen, jag gick i ungdomsflottan också, på sjöfartsskolan, en sån här grej där man får, som grabb får lite sjöerfarenhet och får segla och åka på marinens fartyg, det är en kurs man går tre somrar och så får man skeppar examen och lite så där utbildningar. Vi blev utkallade någon gång då dom siktade främmande U-båt och när vi då skulle liksom rapportera det, då Ja då misskrediterades det som några Kalle Anka övningar uppe i Norrland, som ingen trodde på, vad - dom där idioterna, dom tror ju att dom har sett den. Det var ju sälar och minkar och vad det nu var. Vi har vid ett flertal tillfällen hittat fynd på botten, som vi inte har fått rapportera om. Det hittades en rysk U-båt, en 137'a sänkt i Gävle bukten för ett och ett halvt år sedan, av några kompisar till mig, som var ute och dök och letade efter ett annat vrak. Den låg på svenskt territorialvatten, nej bums, så blev det griftefrid på den, ingen fick röra den och ingenting skrevs. Du vet, det är lite trist att det är på det här sättet. Varför, om jag skulle spekulera lite och vad jag har spekulerat med mina kolleger, kriminalpolisen Håkan Thorén i Uppsala som är ordförande i stiftelsen Marinhistorik. Vi har ett flertal tillfällen suttit över ett glas vin eller något liknande efter något dykprojekt ute på havet och pratat om olika saker. Och han är inte så dåligt informerad för han är inom polisen då och har kunskaper. Jag tror så här att skulle vi - man vill undvika diplomatiska förvecklingar, därför att...

nauhan vaihto

Tape # 2 turn over

- HB Det är jåkligt obekvämt för den svenska regeringen, som är efter 40 års frånvaro från viktiga problem, att helt plötsligt hantera ett sabotage, där stormakterna kan ha en inblandning, eller Sveriges, skall vi säga, hantlangarverksamhet för olika stormakter avslöjas. Det är ju ett problem. Herregud, om det nu är så, att det är en bomb, som gick av i båten, så då är det ju ett massmord, helt plötsligt. Och då måste ju en skyldig fram.
- HG Har du hört något om sådan här vapensmuggling, eller teknologi- smuggling på båten?
- HB Ja, det vet vi ju att det förekom och jag skall tillägga, att jag jobbade som konsult för Stora Byggprodukter, med dotterbolag i Estland 1993, ett helt år och åkte med Estline. Varje vecka ett tag.
- HG Också den här?
- HB Jag har åkt med Estonia ett tiotal gånger. Och på det sätt man betedde sig i Tallinn hamn, bland annat så jag kommit med varuprover en gång och femton ryssar med mig, som var anställda då av vårt estniska bolag, och jag har aldrig haft några problem med tullen eller någonting bara man mutar en gubbe. Och vi hade aldrig tid med att jaka ner, det kanske fungerade det ju inte, om det tog oss ju mer än halva vardagen när vi var på fabriken i Sverige utan att tulla bara genom att....
- HG Om vi ännu går tillbaka till det här dykandet, så det där, har du överhuvudtaget någon uppfattning om hur man dök och vem som dök, där sedan senare?
- HB Jag vet att dom anlidade Rockwater, jag känner några dykare där också, framför allt en norrmän som har varit med, som heter Peter Jakobsen, känner jag personligen, genom civila dykprojekt. Han är duktig och han har också kompetens på djupdyk. Men dom har ju belagts med munkavle.....
- HG Var det här i december då?
- HB Det var i december, det var då vad jag förstår Rockwater, mestadels engelsmän, sedan vet jag att också att polacker skulle vara med några stycken, i den sfär som Rockwater har. Comex var förbannade för att dom inte fick det här kontraktet, för dom ansåg att dom hade bättre kompetens.
- HG Har du hört att man skulle ha dykt där 1996?
- HB Jag vet att Hasse polis har genomfört en dykning på Estonia. Hasse Lundberg, han har jag varit i kontakt med, så det vet jag,
- HG Vem är det här?
- HB Det är en polis, vad, som förlorade några anhöriga i katastrofen. Han har genomfört en

dykning, varit nere på vraket. Och det ryktas att han även har bärgat kropparna av sina anhöriga, för han visste var dom var. Men honom har jag inga personliga, jag känner inte honom, det är bara ryktesvägen jag hört detta. Och jag tror att det var 1995 som han genomförde den här dykningen. Och använde sig tydligen av gummibåt därför att det var under bevakning från Utö. Det finns ju, det ligger även ett gammalt finskt krigsfartyg alldeles i närheten,

HG Ja, Ilmarinen

HB Så länge bevakat via vad heter det, som här det ärkustbevakningsradar

HG Jo, där är ju...

HB Man får ett larm om det är ett fartyg som befinner sig i området som inte skall vara där, men om man använder gummibåt, så syns man inte på den, den ger inget radareko. Vi använder så militärt alltid då gummibåtar.

HG Vad sysslar du med nuförtiden?

HB Jag är VD på ett finansbolag, Taurus...

HG Ja, det var det. Ja.

HB Eftersom jag var borta under 80 talet till stor del, jag jobbade ju i och för sig mycket i Europa under den perioden också med mycket resor och. Så har det tagit mig en tid här att etablera mig i Sverige. Dessutom saknade jag en del kunskaper om svenskt näringsliv eftersom jag i min ungdom var i USA men nu har det börjat flyta. Sen har jag väl lite använt mig av fel bekantskapskrets, udda Wachtmeisterar och Bengt Karlsson, och såna,

HG Känner du till de här syskonen Wachtmeister som var ombord?

HB Jag vet att när jag läste överlevande listan att jag reagerade på Wachtmeisterarna och jag tror, jag kommer inte ihåg om det var Matias som han heter i förnamn.....

HG Ena, damen hette Wanda

HB Nej, hon har jag inte träffat

HG Du vet inte vad de gör?

HB Nej, jag vet att jag reagerade en gång till som jag kände igen namnet reagerade. Att en ung Wachtmeister är chef på Sony's musikförlag i Kista. Han heter Matias. Jag vet inte om det var han som var med.

HG Nej, det var inte, jag kommer inte ihåg heller,..... Matias. De har nämligen aldrig velat ställa upp för någon intervju att de har förhållit sig ytterst negativa.

HB Det kan jag tänkta, men det är ju lite känsligt också för Ian Wachtmeister i dagens läge, han råkade ju väldigt illa ut i näringslivet efter Ny Demokrati grejen,

- HG Han var väl med i det här Rikta också som...?
- HB Ja, han har ju blivit, han har råkat i trubbel rätt mycket, eftersom han säger vad han tycker och han är ju oftast som käringen mot strömmen, om man uttrycker det så, han går inte etablissemangets väg, direkt vad. Och Sverige är ju en makt- koncentrerad nation, vad,
- HG Kan det här etablissemanget komma åt dig på grund av dina eller din politiska bakgrund, eller kan man liksom misstänka...?
- HB Jag finns ju inte med officiellt på några riksdagslistor, jag skötte helt på frivilligt basis så hjälpte jag till med medie exponeringen, jag råkar ha hyfsade kunskaper i hur man ställer till det i SVD koncernen, dom har ju varit mina kunder på 1980 talet och. Så att jag gjorde som så här att min uppgift var att se till att vi fick mycket mediabevakning genom att låtsas prata inom.... och det gjorde vi genom att ringa med lite olika uppgifter, vad,
- HG Om man fungerar så där som djävulens advokat och tänka oss en sådan hypotetisk situation, jag tar dig som vittne till en domstol, och du säger det du har sagt nu, men sedan bestrids det, hur kan du verifiera det, hur skulle man kunna verifiera det, har du någon uppfattning, videobandena,?
- HB Videobanden, i och för sig, kan ju försvinna, vad,
- HG Men att man vet, det måste ju förklaras då också förstås.
- HB Det måste förklaras,
- HG Att de har försvunnit.
- HB Det man de facto kan verifiera, det är ju att jag har som en hamster kvar, inte bara varenda jävla deklaration sen jag var 13 år, allt som rör jobb, det militära...
- HG **Så man kan verifiera det att du har varit där?**
- HB **Det går.**
- Then do it
- HG Det går, ja.
- HB Annars ser ju för och slänga ut, vad är det
- HG Jo, jo, men det är det där om man tänker sig att det bestrids. Så okej.
- HB Ja, jag fick höra ryktesvägen att de svenska officiella personerna Mona Salin har tydligen ställt in en presskonferens som skulle hållas idag, angående den här rapporten och
- HG Jo, det här går ut, tyskarna har nämligen haft några tidningsmän nere i Hamburg, de har

läst igenom, men att den här

HB Jag kan säga som så här också att jag har en god vän och dykare som inte var med i det här sammanhanget, som heter Claes Bergwall, för

HG Vänta, är det inte en sådan här stor kille?

HB Mycket stor kille,

HG Från Göteborg?

HB Det vet jag inte.

HG Han har varit nere i Saudi-Arabien.

HB Det kan stämma, han hittade i alla fall på m/s Jönköping utanför Rauma, för drygt ett och ett halvt år sedan och

HG Jo,

HB Och han har även hittat lite andra grejer som jag inte får tala om just nu, det är inte klart med det hela, som avslöjer lite grann om Sveriges ageranden där. Det vill säga att man stötte både den ena och den andra för att rädda sig själva och inte tog ställning. Han har sagt till mig så här, att han har fått ihop lite stålar på det därför att dom har sålt den här champagnen som dom hittade i fartyget,

HG Det var ett jävla gräl om det

HB De var ju gräl med Hartman eller vad heter den,

HG Fryckman

HB Fryckman,

HG Även kallad Fyrkman

HB Fyrkman, han ligger fortfarande lagsökningar och

HG Fyrkman är ju i buren också, för alla möjliga bedrägerier.

HB Så där klarade sig Claes undan en stämning på ...?... också.... Och Claes har varit ett konsortium som kallas SeaStar och han har sagt så här, att är det så att någon skulle sponsra en ytterligare helt fristående dykarförsök i Estonia så mobiliserar vi på en kvart.

HG Men hur kommer ni ner dit, utan att det upptäcks?

HB Hur skulle dom göra för att stoppa oss?

HG Ja, det är en god fråga, men jag vet att det där, så länge det är finska och svenska

medborgare så kan de faktiskt stoppa er.

HB Ja, men om de aldrig upptäcker oss ...?

HG Ja, nå det är ju det. Och det förutsätter?

HB Vi har kunskaper om att vi kan använda oss av en submarin farkost och ta oss dit från en position utanför

HG Vad kostar det här?

HB Man får räkna på det, men det blir inte billigt,

HG Ja, det förstår jag också,

HB Det blir det vad, men det är inga jätteastronomiska belopp, för det skulle räcka med att...

HG I vilken kategori?

HB Alltså då skulle man ta "independent" folk, ingen som är anställd av Rockwater eller Comex eller någon, utan då skulle man ta sådana som jag och Claes känner, kompetenta dykare som har kapaciteten att dyka på dom här djupen, man ska, det är en livsfarlig grej att åka dit till exempel med undervattensfarkost, för du måste utesluta dykklockan. Du kan ha ett utrymme, det finns en farkost som vi känner till som går att hyra anonymt, den finns i Norge som används offshore, den kan ta sex personer och den har dessutom ett separat tryckkammarutrymme så att man, däremot har tryckkamaren inte kapacitet för riktigt långdyk. Skulle det inträffa ett haveri för någon av dykarna, så kommer det att innebära livsfara. Men dom här människorna som jag känner i den här kretsen, är äventyrare. Dom skulle ta chansen bara för att få göra det, vad. Och skulle nöja sig med att få ersättning för vad dom förlorar i arbetsinkomster, kanske ett par veckors förberedelse och sedan en veckas expedition. Man skulle kunna göra det i allra största hemlighet, finns inte en chans att bli upptäckt, om man gör på rätt sätt, man skulle kunna dokumentera med professionell kamera, allting som finns där nere, man skulle kunna genomsöka kaptenshytter rubb och stubb och få det på band, sedan skulle man kunna göra säkerhetskopior på alltihopa, och bevara på olika ställen för att kunna i så fall också säga då en lagsökning eller rättegång överraska med bildbevis. Det vet jag skulle vi vara mycket villiga och göra.

This is exactly what I would do. It calls for a supply, or support vessel, as well - fully crewed and with a fairly large pressure chamber. You must calculate with several trips per day, or an extended operation, due to limited vehicle range and endurance, as well as the need for substantial re charging times. It can and probably should be done, unless we are allowed new public dives / ROV's with our supervisor onboard the support vessel. However, there is no need to dive extensively outside this covert vehicle, that Bergmark is suggesting we use. Most of what we need can be obtained by ROV cameras, controlled from inside the vehicle. This would reduce the risk to a tolerable level.

HG Kostar det en miljon eller en halv eller?

HB Ja du får nog snarare räkna med att det blir någonstans runt en miljon, det skulle jag kunna tänka mig, men det kan jag räkna på, det är snabbt gjort att kolla, vad är hyrkostnaderna för utrustning, vad gör kostnaden för tv-utrustning, lite omkring, lönekostnader, alltså det är billig fråga om man ersätter ett gäng på kanske 6 personer under en tre veckors period, inga stora belopp.

The cost would more likely be twice that.

HG Det som fascinerar mig är om kan man ta sig dit utan att man upptäcker det?

HB Det är inget, jag menar fartyg åker ju där kors och tvärs och....

HG Jo, men de har ju då som du vet, så det bevakas från Korpo och Utö och de har... dessutom brukar de ha sommartid ett sjöbevakningsfartyg.

HB Vi kan göra som vi brukar göra, när vi ute med stiftelsen Marinhistorik. Då säger vi så här till exempel att vi ringer då till kustradion och säger att vi vill inte ha några påhålsningar utav kustbevakningen, för att stiftelsen Marinhistorik är ute och dyker, ja vad trevligt säger dom, vilken parameter skall ni åka till?

HG Om ni är ute där vid det här vraket?

HB Jo, men direkt med att ta sig i närheten, så kan man ju obemärkt ta sig ett tiotal, tjugotal nautiska mil under vatten. Jag men, vi har tränat sådant här i militära syften att

HG Nej, jag tror i och för sig att flera personer eller flera instanser har ju dykt där.

HB Vi vet också att tyska sportdykare var nere med

HG Många gånger.

HB Några gånger, det vet jag också ryktesvägen, i och med att det är en ganska liten krets människor som har avancerad dykutbildning på den Europeiska fläcken. Vi känner i mångt och mycket varandra, vad. Och det här, när vi mobiliserat till exempel på kort tid när vi hittade Nedjan, det här fartyget som sjönk 1953 i Gävlebukten, som var spårlöst försvunnet. Vi var ute först på några misslyckade sökoperationer därför att vi fick ett ekolod som havererade och det var lite problem, men efter ungefär en vecka till, några turer och så hittade vi ju vraket och det var inget svårt arbete för att en sökning eller en dykoperationen den bygger på noggranna och precisa punktliga förberedelser. Själva dykningen är liksom ingenting svårt.

HG Om vi ännu går tillbaka till det här vad du sade, så när du vandrat där längs den här sidan då såg du eventuellt något spår av slingerköl eller någon stabilisatorfena eller ?

HB Nej,

Surprising, maybe they stopped forward of the fin? Alternatively the fin did not show on the video he saw (providing he did not dive himself).

HG Ingenting?

HB Nej. Men samtidigt skall man komma ihåg att man söker bara av motsvarigheter till vad man har händer till, skall man vid, vi hade ju bland annat att få ner vit kättning, man använder vit plastkätting så att man kan lägga det där man har varit och på sätt förflytta sig så att man vet att man söker ..

HG Har ni det där?

HB Nej, vi fick inte det, vi fick inte det. Vilket innebär att det är blir lite slumpmässigt. När vi till exempel skulle söka efter en havererad pilot i det militära, då började med ruta upp hela sjöbotten, med vit kätting, för att veta att vi sökt av hela området och det är så man ska, sådana hjälpmedel måste man ha, man ska ha någon systematik i en sådan här undersökning, man måste märka upp på något sätt, var man har varit, det är extremt svårt att orientera sig, med dålig sikt och under tryck, man hela tiden, när man har massor av simultana saker, man skall veta att man har gas, och skall veta vilken tid, vilket djup, man skall kolla sin dator, det är massor med faktorer som gör att man behöver enkla, visuella hjälpmedel för att vara säker på att man har hittat och sökt av det man har i uppgift att göra. Den här dykningen var mer eller mindre rena jävla Kalle Anka operationen...

Quite my opinion, too.

HG Varför gjordes den då?

HB Jag tror att, - man gjorde det här därför att ja, vad fan gjorde dom det för? Jag tror att det hade göra med att man ville, egentligen var det väl så att man ville undersöka om det är möjligt och lyfta båten, vilket man ju då trodde under en lång tid eller vad och göra, det var ett politiskt uttalande ...både av Carl Bildt och ..

HB has no idea of the objectives. A lifting assessment requires a full mudline survey, among other assessments.

HG De lovade det?

HB Ja, dom lovade mer eller mindre. Och jag vet att Malte Martinson, en gammal dykare, huruvidare han är i livet eller inte nu idag, hade jag ett samtal med. Han var min marin.... vad heter det, utrustningsfanjunkare, en kul kille, han var bla med om att bärga Wasa och det här. Han var med om flera olika svåra bärgningar den här killen och är kändis i dom kretsarna. Han och jag pratade en gång på telefon strax efter jag hade dykt på Estonia då, han är så rolig, så sade han; vad i helvete, det är väl inte svårt att ta upp den jävla båtjäveln, det är bara att fästa en krok i skiten, tyckte han. Han har pensionerat sig så att han dyker inte längre. Han var en av dom här fina profilerna inom dykningen i Sverige och ..

HG Allt vad du har sagt är sant?

HB Ja. Så help me God.

HG Okej.

End transcription / Håkan Bergmark, tape # 2